

Veronika Tomková

Volba modu v přípustkových větách v současné španělštině

Oponentský posudek bakalářské práce

Bakalářská práce Veroniky Tomkové se zabývá otázkou volby modu (indikativu / subjunktivu) ve španělštině, tedy tématu velmi rozsáhlému a komplikovanému. Je proto zcela na místě, že se autorka zaměřuje pouze na jeden typ konstrukcí, totiž přípustkové věty se spojkami *aunque*, *por mucho que*, *por muy que*, *por poco que*, v jejichž rámci tuto problematiku zkoumá.

Struktura práce odpovídá tradičnímu členění kvalifikačních prací. Nejprve jsou představena teoretická východiska zkoumání, těžiště práce pak tvoří kapitoly, v nichž je analyzována volba modu ve zkoumaných konstrukcích za pomoci jednojazyčného korpusu *CREA* a jejich překlady do češtiny (*InterCorp*).

Práce je dobře strukturovaná a přehledná. V úvodní části se autorka snaží shrnout různé přístupy ke zkoumání modalit. Oceňuji, že se neomezila jen na práce španělských autorů, ale seznámila se i s díly bohemistickými a také s několika díly psanými francouzsky, z nichž dokonce v úvodu cituje. Kladně hodnotím také to, že u všech citátů nechybí originál i český překlad, jemuž se autoři bakalářských prací často vyhýbají (byť např. překlad na str. 8 přeložený v pozn. pod čarou č. 8 je zkrácený a vyvolává pochybnosti, zda autorka originálu správně porozuměla).

Autorka se jednotlivé koncepce snaží mezi sebou porovnávat, což se jí ne vždy daří (např. na str. 11 ztotožňuje Ballyho termín *modus*, jímž je v zásadě míněna hlavní věta v přímo modálních souvětích, s běžně užívaným termínem *modus*, který označuje slovesný způsob). Některé informace, jež uvádí, zavdávají důvody si myslet, že určitým aspektům problematiky příliš neporozuměla (např. konstatování ze str. 12, podle něž „MV tázací a MV hodnotící ve španělštině svůj modus nemají“ – modem MV hodnotícího je však subjunktiv, viz věta *Me alegro de que estés aquí*). Jsem si nicméně vědoma toho, že problematika kategorie modalit je velmi obtížně uchopitelná a existuje velké množství prací, které užívají rozdílnou terminologii. Orientace v jednotlivých koncepcích je tak složitá a v mnoha směrech přesahuje možnosti studentů bakalářského studia.

Vzhledem k tomu, že je práce zaměřena na studium přípustkových vět, bylo by dle mého názoru na místě věnovat více prostoru jejich problematice a typologii (třeba právě na úkor teoretického pojednání o modalitě, v němž se autorka na několika místech zabývá problematikou, která je pro studium nepřímo modálních souvětí, mezi něž přípustkové věty

patří, nerelevantní). Teoretickým možností uplatnění subjunktivu / indikativu po spojení *aunque* jsou věnovány pouze necelé dvě strany (15-16), přičemž v teoretických rozbořech postrádám výraznější zmínku např. o analogii s některými typy podmínkových souvětí.

Jisté výhrady mám i ke způsobu uvádění citací v této části, který na mne působí zmatečně. Autorka kombinuje odkazování pomocí poznámek pod čarou a závorek, na několika místech odkazuje způsobem, který čtenáři znesnadňuje pochopení, kde končí citace a začíná komentář k ní (viz např. kapitola 3.3).

Druhá část práce je zaměřena prakticky. Autorka analyzuje konkrétní příklady užití subjunktivu / indikativu získané z korpusů *CREA* a *InterCorp*. Kladně bych se chtěla vyjádřit k přehlednému členění těchto kapitol.

Co se týče samotné korpusové analýzy, nechci na tomto místě tvrdit, že by byla špatná nebo nějak výrazně zkršovala realitu, tak tomu není. Mnohé příklady, které jsou zde uvedeny, jsou zajímavé a autorka je v rámci svých možností dobře komentuje (byť na několika místech mám k jejím interpretacím výhrady, viz náměty k obhajobě). Na druhou stranu jsem se v průběhu čtení nemohla zbavit dojmu, že s celou korpusovou analýzou si autorka příliš práce nedala (ostatně sama v práci uvádí, že vyhledávání na korpusu *CREA* proběhlo dne 20. 5. 2015, tedy pouhé dva dny před odevzdáním, což mnoho prostoru pro důkladnou analýzu jazykového vzorku neskýtá).

Autorka komentuje pouze náhodně vybrané příklady, které sice ve většině případů dobře ilustrují její tvrzení, zdaleka je však nemůžeme označit za vyčerpávající. Kvantitativní vyjádření frekvence užití subjunktivu / indikativu nabízí pouze na základě korpusu *CREA*, kde toto číselné vyjádření (vzhledem k formě dotazu, již zvolila) zobrazuje korpus sám. Obdobná kvantitativní analýza z korpusu *InterCorp*, která by zkoumala např. frekvenci jednotlivých typů překladu, však chybí, neboť ta by již vyžadovala ruční procházení všech výskytů a poznamenávání údajů o volbě modu a typu překladu. Celá kapitola 5, která popisuje překlady zkoumaných konstrukcí do češtiny, je tak postavena na okomentování pouhých 22 vět, aniž by autorka zmínila, kolik vzorků z korpusu celkově prostudovala.

Jisté výhrady mám i ke způsobu uvádění příkladů, u nichž postrádám odkaz na konkrétní dílo, z něž pocházejí. Na několika místech by bylo dle mého názoru na místě uvést širší kontext analyzované konstrukce, který by do důvodů, pro něž mluvčí užil konkrétního slovesného způsobu, mohl vnést více světla.

Poslední kapitola práce shrnuje dílčí závěry, k nimž autorka došla. V práci postrádám české resumé, španělské evidentně neprošlo kontrolou rodilým mluvčím a obsahuje chyby.

Co se týče formální stránky práce, ani o té se nedá říci, že by byla vysloveně špatná, již zmíněný spěch, s nímž autorka práci patrně dokončovala, se však podepsal i zde (hlavně v pasážích, které by (ne)měly být uvedeny kurzívou).

Náměty k obhajobě:

1.) Na str. 11 autorka uvádí:

„V případě vět přípustkových jde o vyjádření opozice MV reálného (který morfologicky vyjadřuje indikativ) a MV non-reálného (morfologicky vyjádřeného subjunktivem), tyto modální významy však můžeme odvodit z logické povahy souvětí – např. z přítomnosti podřadicí přípustkové spojky.“

Této větě nerozumím a není mi jasné, co jí chtěla autorka říci. Mohla by ji blíže rozvést?

2.) Na str. 24 autorka konstatuje:

„V následujících příkladech imperfektum subjunktivu vyjadřuje neuskutečnění děje – vyřčení pouhé hypotézy – v přítomnosti (29-30) či v budoucnosti (31-32):

29) *Genaro, entiéndeme: yo ya no puedo permitir que sigas oficiando misa en mi parroquia, ahora, ni **aunque fueras** sacerdote.*

30) ***Aunque fuera** el tío más soso y más desaborío del mundo, el trabajo es el trabajo, y si hay que hacer reír y entretener, pues se hace.*

31) ***Aunque estuviera** en la miseria, no encadenaría mi libertad de artista por todos los bienes de este mundo.*

32) *Sé que somos pobres y que nos costará mucho sacar adelante a Silvia, pero yo mantendría a la niña **aunque tuviera que alimentarla con un pan duro**”, señaló Mercedes.“*

Na základě čeho autorka soudí, že příklady 29-30 se časově vztahují k přítomnosti, zatímco 31-32 k budoucnosti?

3.) Na str. 35-36 je uvedeno:

„Další variantou překladu subjunktivu do češtiny je použití modálního slovesa (o modálním slovese jakožto jednom z prostředků vyjádření modalit v češtině, v tomto případě modalitě voluntativní podle Mluvnice současné češtiny, jsme pojednávali oddílu 2.4) :

8) ***Y aunque** la tentación sea muy fuerte de divertirse por las calles de París y sé muy bien que hay muchas tentaciones, quiero pedirles en nombre del Comité Olímpico que guarden su elegante esplendor por lo menos hasta después de la ceremonia de apertura.*

A přestože pokušení předvést se v pařížských ulicích v nové paradě **může být** silné - jako by samy pařížské ulice nebyly dost velkým pokušením - chtěl bych vás požádat jménem olympijského výboru, abyste tu svou krejčovskou nádheru šetřili aspoň do slavnostního zahájení.“

Opravdu je autorka názoru, že sloveso *moci* v uvedeném českém překladu vyjadřuje voluntativní modalitu?

4.) V závěru práce autorka uvádí:

„V další části korpusové analýzy jsme se zaměřili na druhý a třetí typ přípustkových vět, které se pojí se subjunktivem. Druhý typ přípustky vyjadřuje překážku potenciální, mluvčí nemá přímou zkušenost s daným dějem a vyslovuje tak pouhou hypotézu. Další možností pro volbu subjunktivu je, že tuto zkušenost mluvčí má, ale z určitého důvodu chce situaci prezentovat jakou neznámou.“

Poslední větě v této podobě nerozumím, mohla by autorka uvést nějaký konkrétní příklad?

Práci Veroniky Tomkové hodnotím jako poněkud rozporuplnou. Na jednu stranu se vyznačuje pěkným vyjadřováním, v rozbořech korpusového materiálu autorka nejednou ukazuje, že je schopna samostatného uvažování o jazyce (pochopitelně v rámci bakalářských schopností, což je však naprosto v pořádku), a její postřehy jsou zajímavé. Na druhou stranu práce trpí nedostatky, které jsem vyjmenovala výše. Tyto jsou podle mne v mnoha případech zbytečné a trpělivější příprava by řadu z nich jistě odstranila. Celkově však autorka dle mého názoru naplnila požadavky kladené na studenty bakalářského studia, doporučuji proto její práci k obhajobě a předběžně hodnotím *velmi dobře*.

V Praze 3. června 2015

Mgr. Dana Kratochvílová, Ph.D.